СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ ... ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ — РІК XXXII. — Число 132. — Джерзи Сіті, Н. Дж., субота, 7. червня, 1924.

VOL. XXXII. — No. 132. — Jersey City, N. J., Saturday, April 7, 1924. — THREE CENTS

Нафтовий комітет предкладає звіт зі слідства.

ВАШІНГТОН, 5. червня. — Нафтовий комітет сенату предложив нині повній палаті звіт зі свого слідства над арендованнем публичних нафтових теренів приватним підприємцям.

Хоча звіт не можна ще признати повним, бо кількох найважнійших свідків відмовилося ставати на слідство, а судовий процес, що має на ціли примусити їх ставати на свідоцтво, ще не покінчений, мимо сього звіт подає цілу масу справді цікавих фактів, котрі без сумніву будуть відґравати важну ролю при наближаючихся виборах президента Злучених Держав. Звіт критикує наперед самого покійного президента Гардинґа за відданнє публичної землі приватним підприємцям; він називає се відданнє узурпацією (беззаконним захопленнем собі неприналежного права). Зате звіт знимає вину з бувшого міністра фльоти Денбі та його секретаря Рузвелта. Зате обвиняє бувшого міністра судівництва Догерті за занедбаннє судового процесу проти сього винайму.

КУЛИДЖ УЖЕ НЕ МАЄ СОПЕРНИКА.

КЛІВЛЕНД, Огайо, 5. червня. — Вілієм Батлер, менаджер передконвенційної кампанії президента Кулиджа, заявляє, що сенатори Джансон та Ла Фолет уже зреклися кандидатури з рамени републиканської партії, так що президент Кулидж буде одиноким кандидатом, якого предложить заряд републиканської партії републиканській конвенції, що починається тут на другий тиждень.

ХОЧУТЬ УНЕВАЖНИТИ ЗАКОН ПРО БОНУС.

НЮ ЙОРК, 5. червня. — Один адвокат уніс до федерального суду в Ню Йорку позов о уневажненнє закона про бонус для ветеранів великої війни. Позов опирається на виводах, що закон не годиться з американською конституцією, бо він заводить нерівність межи горожанами, бо висші урядники, що служили в війні, так само заслугують на бонус, як ветерани. Процес звернений проти міністрів війни, фльоти та скарбу і має на ціли заборонити їм виплачувати бонус жовнірам.

ХОЧУТЬ СЛІДСТВА НАД БЕЗРОБІТТЄМ.

ВАШІНГТОН, 5. червня. — Сенатор Шипстед, член фармерсько-робітничої партії зі стейту Минесоти, вніс в сенаті резолюцію, щоби сенат розслідив причини застою в торговлі та безробіття, що навістили були Злучені Держави в 1920. році.

ЛА ФОЛЕТ ХОЧЕ ДОКЛАДНИХ ЗВІТІВ З ВИБОРЧИХ ВИДАТКІВ.

ВАШІНГТОН, 5. червня. — Сенатор Ла Фолет вніс в сенаті проект закона, після котрого всі виборчі видатки малиби бути подавані виборчими кандидатами до публичного відома до найменчих подробиць. Кромі сього конґрес мавби встановити спеціяльний комітет, котрий мавби опісля переглянути сі видатки та предложити конґресови звіт.

НОВА ПОЯВА ІНФЛЮЕНЦИ.

ГВІЛІНҐ, Вест Верджінія, 5. червня. — В грецькій кольонії у фабричнім місточку Йорквилу, в стейті Огайо, появилася пошесть „невротичної інфлюенци" (нервова інлюенца). Досі захоріло на неї коло сотки осіб. Замітне, що недуга ширилася так за 36 годин. Одна особа померла.

Урядники здоровля стейту Огайо кажуть, що недуга є небезпечна та закликають лікарів до боротьби проти неї. Американський Червоний Хрест на заклик сього уряду поспішив з допомогою для родин заражених недугою.

МОЛОДІ МІЛІОНЕРИ ОБЖАЛОВАНІ ЗА ВБИЙСТВО ТА УВЕДЕННЄ ЛЮДИНИ.

ШИКАҐО, Илинойс, 5. червня. — Велика лава присяжних суддів стейтового суду рішила обжалувати за уведеннє та вбийство хлопця Френка обох студентів-міліонерів Натана Ліополда та Ричарда Ловба.

За кождий з тих двох злочинів илинойський стейтовий суд назначує кару смерти.

Обжалованнє порішено на довжезнім переслуханню, під час котрого зізнавало 71 свідків. Росправа відай відбудеться коло 15. липня. Родичі обжалованих визначили кождий по міліонови долярів на оборону своїх синів. Вони вже наняли 4 психіятрів (натоків душевних хоріб), щоби їх оборонити яко божевільних.

ЩЕ ОДНА ЖЕРТВА ШИКАҐОВСЬКОЇ ТРАҐЕДІЇ.

ШИКАҐО, 5. червня. — Луиза Голі, 45-літна мати 3 дітий з Шикаґо, внесла проти Ричарда Ловба та Натана Ліополда, обжалованих за вбийство 13-літнього хлопця, позов о відшкодованнє в сумі 100,000 долярів за насилуваннє.

Волтер Д. Вилсон, доцент математики в Гарвардській Школі, котрого поліція підозрівала за вбиттє свого ученика Франкса, котрого, як тепер показується, мали вбити два старші товариші хлопчини, позиває шикаґовську поліцію за відшкодованнє за те, що вони його арештували без основи, а опісля вживали проти нього тортур, щоби вимогти від нього признань, яких хотіли. Він обжаловує 5 детективів.

ЗУДАРЕННЄ ЛІТАКІВ 1,300 СТІП НАД ЗЕМЛЕЮ.

САН АНТОНІЮ, Тексас, 5. червня. — Над військовим летничим полем зударилися на висоті 1,300 стіп два літаки, в яких летіли ученики місцевої летничої школи. Поручник Гвайт, що летів на одному літаку, зіскочив перед самим ударом з літака з парашутою (прилядом, що отвирається як парасоля та дозваляє летунови опуститися легко на землю) і він справді врятувався. Зате поручник Томсон, що летів на другому літаку, погиб на літаку, як сей впав на землю. Під літаком погиб теж 11-літний Мексиканець Рамес, що працював на поли коло бавовни і бачив, що літаки падуть на нього, але зі страху завмер на місци і не рушив ні кроку.

Під тою самою датою доносить про 3 жертви летництва в Анґлії та 5 осіб, вбитих у власній катастрофі в Японі.

УРЯД СТРАТИВ КОЛО 16 МІЛІОНІВ ДОЛЯРІВ ЧЕРЕЗ ОБНИЖЕННЄ ПОДАТКІВ.

ВАШІНГТОН, 5. червня. — Податковий уряд обраховує, що через обниженнє податків він буде примушений звернути назад податковцям коло 16 міліонів долярів.

Урядники департаменту скарбу почали конференції, на котрих раядть, як утворити нові податкові ради, що мають сповнити всю роботу, потрібну через новий податковий закон.

КУ - КЛАКС - КЛЕН УЖИВАЄ ШПИГІВ ДЛЯ РОЗБИВАННЯ ПРОТИВНИКІВ.

ВАШІНГТОН, 5. червня. — Перед сенатовим верифікаційним комітетом, що розслідує вибір сенатора Мейфілда, зізнав один свідок, що Ку-Клакс-Клен післав до Американської Ліґи Єдности, котру сотворено для боротьби проти Клена, своїх шпигів, які мали на ціли довести до розбиття Клена.

АМЕРИКАНСЬКИЙ КАРДИНАЛ МУНДЕЛЯЙН ПРО ПОЛЯКІВ.

Католицького архієпископа в Шикаґо о. Мунделяйна покликано до колеґії кардиналів. При сій нагоді американські часописі оголосили цікавий лист нового кардинала про Поляків.

„...Ніякий католицький нарід не є так зненавиджений як Поляки. Причини того шукати у віодкремленню Польщі від інчих народів. — Литовці завсіди ненавиділи Поляків, а ненависть та зросла в часі останньої війни, бо Литовці вважаються за угнетених, а Поляків за гнобителів. Чехословаки хотіли в початках війни зблизитися до Поляків, але Поляки пропозицію відкинули. Тепер ще збільшилися взаїмні неприязні відносини. — Німці зносять мовчки силу обид звернених проти них. Жиди в Шикаґо прислали до мене своїх представників, щоби запротестувати проти мордів, до яких заохочувано навіть в католицьких польських дневниках, що виходять в тім же місті. — В понеділок відбудеться в Шикаґо величезна процесія, щоби запротестувати проти убивств, попираних Поляками на українських землях. В тій процесії возьме участь біля 100.000 людий. Не можна отже навіть думати про те, щоби іменувати суфраґаном — Поляка".

20.000 ФРАНКІВ ЗА СТРАЧЕНИЙ УСМІХ.

Перед париським судом відбувся недавно цікавий процес. Знана театральна артистка Іванна Льоґан поранила собі лице в часі атвомобільної катастрофи. Самоходом, яким вона їхала правив купець з Марсилії Відаль знаний зі своеі неоглядности в їзді самоходом, через що часто спричинює катастрофи та навіть недавно був засуджений за якусь катастрофу на більшу грошеву кару. Пані Льоґан зажадала від купця відшкодовання 75.000 франків. Вона каже, що наслідком пораненния лиця вона стратила можність сміятися, а її як артистці і танечниці усміх необхідний усміх — це ні більше ні менче її фах; через катастрофу вона стратила можність праці в своїм фаху, тому її слушно належиться відшкодованнє. Суд присудив [illegible] заплатити 20.000 франків.

ВЕЛИКИЙ КНЯЗЬ НИКОЛАЙ НИКОЛАЄВИЧ ПРО СВОЇ ПЛЯНИ.

Великий князь Николай Николаєвич, бувший камандант московських армій в часі світової війни, мав недавно в своїй віллі у Франції розмову з представником пресового товариства. Він говорив з великим болем про винищуючу роботу комуністів, які руйнують навіть душу російського народу. Росія мусить освободитись від комунізму. Він щодня одержує докази довіря. Я не шукаю нічого для себе самого, говорив він, але я готов, як це пристоїть старому жовнірови, посвятити свої сили а навіть життє, щоб послужити рідному краєви, коли він мене кличе. Але я не уважаю за відповідне скоріще виступити, аж надійде відповідний момент, коли я матиму певні дані, що вибила година визволення. Коли голос народу мене кличе, то я усе поружу, щоб тільки визволити його із ярма, в якому він тепер стогне.

НОВА ПАНЩИНА В ГАЛИЧИНІ.

Із села Топорова, Радехівського повіту, доносять таке: Перед війною за випас одної корови брали директори дібр ґр. Баворовських 6 корон за ціле літо. Тепер зажадали від селян за випас одної корови аж 20 робітників.

Безрадні селяни попадають в розпуку. Нізвідки ніякої помочі не мають. Панське право розсілось по наших селах і ніхто не вглядає в ті здирства, яких пани допускаються.

ДЕСЯТЬ МІЛІОНІВ ФОРДІВ.

ДІТРОЙТ, Мишиґен, 4. червня. — В автомобілевих фабриках Форда викінчено нині 10-міліоновий мотор. Фабрика сповіщає сю подію телеграфом по всій Америці.

ДОЛЯ ПОЛІТИЧНОГО ВЯЗНЯ.

Від ряду місяців сидить у львівській вязниці при вул. Баторія ре. Андтін Чернецький, один із членів головної управи УСДП. партії, яка після 30-літнього істнування під австрійською займанщиною— була розвязана на приказ польського міністра. А. Чернецький є хворий. Лікар др. Панчишин ствердив у недужого запалення легочних вершків і записав пацієнтові відповідне лікарство. Жінка вязня принесла до вязничної управи лікарство, але слідчий суддя не дозволив на передачу лікарства недужому. Він зажадав потвердження рецепти вязничним лікарем, з тим що лікарство купить управа вязниці на кошт вязня. Лікар рецепту затвердив, жінка А. Чернецького склала у вязничній канцелярії 11 міліонів мп. на купно лікарства, та не зважаючи на те все — лікарства досіль не передано недухому. Ред. А. Чернецький лежить у келії без ліків і без опіки. Всупереч просьбам не перевезено його до шпиталю, буцім то тому, що й так швидко вийде на волю. Як що звільнення ред. А. Чернецького залежить від кількох формальностей, то чи не можна би приспішити ці формальности і дати таким робом недужій людині можливість лічити себе? („Трибуна Робітніча")

Дальша боротьба французського парляменту з президентом Мільраном.

ПАРИЖ, 5. червня. — На запрошеннє президента французької републики Александра Мільрана явився нині у нього провідник лівиці парляменту Едуар Ерріо і відбув з ним конференцію, яка тривала 45 хвиль.

Мільран доручив йому місію скласти новий міністерський кабінет, але Ерріо відповів йому, що не може приняти сього доручення. Він заявив йому, що рішучо неможливо створити нове правительство спосеред лівиці, поки він оставати-ме президентом републики. Колиб він приняв таку місію, сказав Ерріо Мільранови, то не мав би за собою ані приятелів, ані більшости, ані навіть своєї партії.

Одначе ся рішуча заява Ерріота не спонукала Мільрана до уступлення. Він виявив упертість і сказав, що він таксамо рішучо держати-меться свого становища як лівиця хоче його скинути. Він додав, що сим робом він нібито обороняє конституцію Франції.

Для задоволення своєї впертости Мільран запросив до себе голову сенату Ґастона Думерґа і доручив йому місію, якої не хотів від нього приняти Ерріо. Одначе і Тумерґ відмовився приняти її з рук Мільрана, заявляючи, що одиноким кандидатом на премієра вважає Ерріота, та що на його думку весь кабінет повинен складатися з осіб, на які згодиться побідна лівиця парляменту.

Потому Мільран запросив до себе голову палати послів Поля Пенлеве і доручив йому тусаму місію. Але й Пенлеве дав йому тусаму відповідь що Думерґ, додаючи, що Франція потребує тепер спокою й усталених умовин і тому було-б погано, якби продовжалась боротьба між президентом і кабінетом або між президентом і парляментом.

Се злегковаженнє вразило Мільрана до глибини, але він рішився перейти всі способи до остатка. Він ще хоче покликати на премієрство когось з правиці. Йому хоче доручити посланнє до парляменту, аж коли парлямент відкине і такого премієра і таке його посланнє, він уступить.

Тоді обі палати парляменту виберуть нового президента Франції, який доручить Ерріотови скласти нове правительство.

ПРАВИТЕЛЬСТВО МАРКСА ПЕРЕД ПАРЛЯМЕНТОМ.

БЕРЛІН, 5. червня. — Німецький парлямент зачав нині дискусію над вчерашньою заявою канцлера Маркса про потребу приняття і введення в життє пляну комісії Доса.

Дискусія потягнеться довше і се буде проба для правительства Маркса, чи воно удержиться. Націоналісти заповідають остру критику сього пляну, але імовірно вони не вспіють здобути для себе більшости і уряд Маркса ще покищо удержиться.

Потому сесія парляменту буде відкладена на місяць. В сьому часі правительство мало би приготовити плян введення в життє проекту комісії Доса.

СТРАЙК В СОБВЕЯХ В ЛОНДОНІ.

ЛОНДОН, 5. червня. — Нині застрайкували тут робітники електровні, домагаючись підвисшення заробітних платень.

Наслідком того спинено рух в підземних зелізницях і замкнено 40 стацій.

БЕЗСМЕРТНИЙ СМЕРТОНОСНИЙ ПРОМІНЬ.

ЛОНДОН, 5. червня. — Представник правительства заявив нині в палаті громад, що проби із „смертоносним проміннем" виявили, що він вбиває.

ЧУТКИ ПРО РЕВОЛЮЦІЮ В РУМУНІЇ.

ЛОНДОН, 5. червня. — З Румунії наспіли суперечні вістки про тамошні неспокої. Одна вістка доносить, що в Румунії вибухла революція, та що військо під командою ґенерала Авереску викинуло теперішне правительство. Друга вістка повідомляє, що ґенерал Авереску скликав лише в Букарешті велике віче.

СМЕРТЬ АМЕРИКАНЦЯ В ЕГИПТІ.

ЛОНДОН, 5. червня. — З Египту повідомляють, що там згинув у нещасливій пригоді з автомобілем американський лікар др. Мейсі Брукс із жінкою.

ТРОЦЬКИЙ І ДАРДАНЕЛІ.

ЛОНДОН, 5. червня. — Тутешня російська амбасада заявила, що большевицький комісар війни Леон Троцький не говорив у Каменці Подільському, що Росія хоче дістати у своє посіданнє Царгород і Дарданельський пролив. Вона каже, що звідомленнє преси про се є чистою видумкою.

СПІРКА ЗА НАФТУ.

БУКАРЕШТ, столиця Румунії, 5. червня. — Америка й аліянти запротестували проти нового румунського закона про копальні, який стремить до удержавлення копалень, через що стратили би заграничні компанії, що вложили свої капітали в копальні нафти в Румунії.

РЕВОЛЮЦІЯ В АЛЬБАНІЇ.

БІЛГОРОД, столиця Сербії (Югославії), 5. червня. — З Альбанії повідомляють, що там революція обняла цілий край. Громадська війна ведеться скрізь. Повстанці хотять усунути правительство, яке поводилось по диктаторськи і відказувало народови запорук його конституційної вільности.

ПРОТЕСТАЦІЙНЕ ВІЧЕ В ТОКІО.

ТОКІО, столиця Японії, 5. червня. — Сьогодня відбулось тут велике віче, яке запротестувало проти постанови Конґресу Злучених Держав, якою він виключив Японців від імігравії до того краю. У вічу взяло участь 25,000 осіб.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$7.00	На рік	$7.00
Six months	$3.75	На пів року	$3.75
Three months	$2.00	На три місяці	$2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Ситі і заграницю.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$5.00	На пів року	$5.00
Three months	$2.75	На три місяці	$2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

СКРІПІМ ОБЄДНАННЄ!

З ПРИВОДУ КОНЕЧНОЇ НЕГАЙНОЇ ПРАЦІ.

Як не було Обєднання, то Українці журились, що нема центральної організації і нема кому працювати. Тепер уже є Обєднанне, установлене і вибране двома конгресами; є центральна організація і хоче працювати, але не має потрібних засобів для виконання праці.

Се тому, що загал Українців підпирає Обєднанне тільки на словах, а мовчить на ділах. А слова без діл пусті.

Що наприклад Обєднанню з того, що формально вважаються його членами члени центральних бенефітових організацій: У. Н. Союза, Провидіння, Народньої Помочі, Згоди Братста і і., коли з 30,000 тих зорганізованих членів НАВІТЬ 1,000 НЕ ПЛАТИТЬ НАРОДНЬОГО ПОДАТКУ. Сей податок (3 доляри річно) не велика річ для одного, але велика річ для цілої української суспільности. Якби всі ЗОРГАНІЗОВАНІ Українці зложили свій податок, то Обєднанне зібрало би $90,000, за які можна би зробити велику роботу для української нації. І якби тільки половина їх зложила свій податок, то ще за $45,000 можна би зробити велику роботу. А так що! Платять податок лише сотки з тих десяток тисячів, ледви на біжучі видатки канцелярійні.

Такий стан дрімоти триває вже два роки. Триває тому, бо наш край в Европі хвилево подався і затих у неволі, а тут міжтим запанувала зневіра.

Але так не може бути в безконечність. Вже доволі дрімоти і для старого краю і для нас. Старий край прокидається і зачинає глядати шляхів до визволу з ляцької неволі. Зачинає боротьбу, яка ізза обставин може вестися ріжними способами, але все веде до одної цілі — визволу всіх українських земель зпід ворожої окупації.

Наші браття, що тепер під хвилевою польською окупацією, мають тепер надію на нові поступові правительства в Англії й у Франції, які можуть помогти нашим західним землям на Зборі Ліги Народів за три місяці.

Вони вживають всіх сил і способів задля оборони рідного краю, але їх сили не будуть вистарчаючі, бо вони не мають такого свобідного доступу загряницю як приміром американські і канадійські Українці, на яких може вони й покладають великі надії.

Що треба наприклад зробити тепер?

Треба видати коротку історію переходів 8,000,000 Українців від нападу Польщі на них аж до нині по англійськи і французьки і передати англійському правительству і французькому правительству, а також Лізі Народів. Все те треба зробити скоро, навіть дуже скоро. А повинні зробити Українці в Злучених Державах і в Канаді. Тут повинно се зробити Обєднанне, але воно не зробить того без гроший. На се треба гроший, яких воно не має. Досі воно дістає тільки посилки до старого краю, які старанно і пильно відсилає, а на роботу з народнього податку дістає зникаючу суму.

Хто винен? Всі винні тому! Є виноватих 30,000. Се 30,000 зорганізованих Українців, котрі повинні розуміти потребу плачення народнього податку, бо се довг народови на будову його державности. Сих 30,000 зорганізованих Українців се повинно бути 30,000 УКРАЇНЦІВ-ДЕРЖАВНИКІВ, які бодай точним плаченням щорічно по три доляри повинні дати підставу для боротьби за сю державність. Але досі сього не було і нині є 30,000 НАРОДНІХ ДОВЖНИКІВ.

Нині від тих 30,000 народніх довжників залежить, чи далі дрімати, чи працювати. Чи від нині за 3 місяці буде так як нині, чи буде ся конче потрібна зміна, ЗАЛЕЖИТЬ ВІД СИХ 30,000 НАРОДНІХ ДОВЖНИКІВ. Як останеться по нинішньому, то вони вину сього візьмуть на свою совість. Се кождий з нас повинен розуміти і сю осторогу кождий повинен прилюдно заявити.

Не дивімся, що се літо, яке робить людий ледачими! Нехай се літо виїмково буде і в народній роботі жнивом, аби старий край мав з нього в осени збір!

Поспішімся, аби до двох, трох тижнів кождий народній довжник вислав свій народній податок до Обєднання, або просто і безпосередньо, а ще ліпше через своє товариство (відділ), котрого члени повинні разом зложити податок і сейчас відіслати до Филаделфії, а при сьому ще й долучити лист та зажадати в ньому, щоб Обєднанне негайно зачало політичну акцію для видвигнення оборони нашого рідного краю в Европі по змозі як найскорше, а в кождому разі не пізнійше як у часі Збору Ліги Народів, себто у вересні с. р.

Спішімся, бо знову спізнимо, як се вже нераз було. Спішімся, бо діло впору виконане є запорукою успіху.

АДРЕСА ОБЄДНАННЯ:

OBYEDNANNYE, 847 N. FRANKLIN ST., PHILADELPHIA, PA.

Туди [illegible] свій народній податок!

По[illegible]те всіх знаюмих Українців, чи сповнили [illegible] обовязок, чи заплатили національний довг!

СЕНІОР УКРАЇНСЬКОЇ НАУКИ.

70-літній ювилей ректора Українського Університету у Празі д-ра Івана Горбачевського.

(Від спеціяльного кореспондента „Свободи").

В історії української науки, у життю української еміграції в Чехословаччині, а також в історії чесько — українських культурних взаємин день 15. травня 1924 р. зостанеться надовго памятним днем. Представники української та чеської науки злились у цей день в одним почутті пошани та вдячности до сина українського народу, що своєю довголітньою працею однаково збогатив Українців і Чехів.

Тим сином українського народу є професор лікарської хемії й нинішній ректор Українського Університету у Празі **др. Іван Горбачевський**, який дня 15. травня святкував 70-літте свого працьовитого й корисного життя. Хто був на цім ювилейнім святі, той нескоро його забуде.

Свято вібдулось у Празі, в помешканні Інституту лікарської хемії, якого істнуванне нерозривно звязане з іменем ювілята. О 5. годині дня ду великій авдиторії Інституту зібрався цвіт української та чеської науки разом з численними представниками громадянства та ріжних організацій. Присутні були сенат і всі професори Українського Університету, сенат чеського Карлового Університету на чолі з ректором проф. Пастрнеком, представники чеського міністерства закордонних справ, заступника численних наукових товариств, президія нашого Громадського Комітету в повнім складі, богато студентів і лікарів.

Ювилят увійшов у салю — й всі зібрані, вставши з місць, довго витали його громом оплесків. Не зважаючи на свої 70 літ, ювилят виглядає дуже бадьоро й свіжо. Його струнка постава й живі, повні розуму й вогню очі зовсім не нагадують про те, що перед нами людина, яка вже дожила до біблійного віку.

Привітанне проф. Дністрянського.

Проф. Станислав Дністрянський, який провадив ювилейними зборами, привітав насамперед усіх почесних гостий, що прийшли вшанувати ювилята. Потім він звернувся до дра Горбачевського з такими словами:

„Славний Ювиляте! Український Університет у Празі, який тішився гестю мати Вас своїм ректором, складає Вам свої найщирійші поздоровлення в день сімдесятих Ваших роковин. Слава Вашого імени є славою нашого Університету, але рівночасно вона є й **славою цілого українського народу**, бо в Вашій особі маємо найкращий доказ тих великих здібностей, які посідає наш нарід. Живи нам, дорогий Ювиляте, ще довгі, — довгі літа на славу України!"

Знова довгий грім оплесків — і слово забирає декан лікарського факультету чеського Карлового університету проф. **Форманек,** ученик і наступник ювилята на катедрі лікарської хемії.

Промова проф. Форманека.

Проф. Форманек говорив по чеськи, але так, що й всі присутні Українці його добре зрозуміли. „Святе письмо каже,— почав він, — що людський вік — сімдесять літ, Колиж хто, як наш Ювилят, доживає до цього біблійного віку в повнім посіданні своїх фізичних і духових сил, то це особливе щастє, яке дається тільки вибраним. Таким вибраним і є наш Ювилят, бо свій довгий вік він заповнив безнастанною працею, за яку будуть йому довіку вдячні наука й ціле людство".

Далі промовець подав докладний перегляд життя й праці Ювилята, який тут можемо переказати лише коротенько.

Іван Горбачевський скінчив Тернопільську гімназію й студіював лікарську науку у Відні. Від р. 1875 був демонстратором, потім асистентом при катедрі лікарської хемії Віденського університету. При відкриттю чеського лікарського факультету був покликаний до Праги, де став р. 1883 екстраординарним, а р. 1884 вже ординарним професором лікарської хемії. У шкільних роках 1889, 1894 і 1904 був деканом лікарського факультету, а р. 1902-3 був ректором чеського Карлового університету. Року 1917-18 був першим австрійським міністром народного здоровля в кабінеті Зайдлера. Від 1921 р. є професором хемії на Українськім Університеті у Празі.

На науковім полі др. Горбачевський уперше виступив 22-літнім юнаком, видавши самостійну лікарську працю. У дальших роках без перерви слідує довга низка видатних праць, присвячених ріжним питанням лікарської хемії. Особливе значіння мали праці над штучним добуванням мочової кислоти. „**Без цих праць,— сказав проф. Форманек,—. дальший розвиток науки був би неможливим**".

„Ювилят може з почуттям вдоволення оглянутись на повну чашу свого життя, — закінчив промовець. — Та чаша є наповнена не тільки працею, але й любовю українського народу, для якого наш Ювилят жив і хай ще довго живе!"

Привітанне ректора Карлового Університету.

Ректор чеського Карлового Університету **проф. Пастрнек** сказав коротке, але щире слово.

„Іменем нашого університету й нашого ректорату складаю Вам найкращі побажання з нагоди Вашого 70-літнього ювилею, — сказав проф. Пастрнек. — Ви не тільки оздоба й цвіт української науки, ви також оздоба й цвіт світової науки й науки чеської. **Приймить запевнення, що Ваша діяльність найкраще символізує культурну спільність народу Вашого й народу нашого. — Ви — оздоба Вашого народу, Ви — оздоба нашого народу!"**

Дальші привітання.

Ця предмова була кульмінаційним пунктом цілого ювилейного свята. Трудно собі уявити те воодушевлення, яке вона викликала. Оваціям на адресу обох магніфіценцій — чеської та української — не було кінця.

Далі виступили з привітаннями: **проф. О. Колесса** — від фільозофічного факультету Українського Університету, **проф. О. Епхельман** — від правничого факультету того ж Університету, **проф. Мицюк** — од Української Господарської Академії у Подебрадах, **проф. Л. Білецький** — од Українського Педагогічного Інституту у Празі, **др. Б. Матюшенко** — від Української Медичної Громади у Празі, **М. Шаповал** — од Громадського Комітету, **проф. Біднов** — од Ліги Української Культури, **проф. Щербина** — від громади Кубанців, **пані Лозинська**— від Українського Жіночого Союзу, **І. Федів** — од ЦЕСУС-а, **Н. Григоріїв** — од Селянської Спілки.

З неукраїнських привітань треба зазначити привітанне **чеського лікаря,** зложене від імени Союза Чехословацьких Медиків, і привітанне **Грузинського Студентського Союза.**

Листовні привітання.

Наприкінці була оголошена низка листовних привітань, у тім числі від **Канцелярії Президента Республики** (сам проф. Масарик є нині закордоном), від президента чеської Академії Наук **проф. Зубатого**, від президента ради міністрів **А. Швегли**, від товариша міністра закордонних справ **Гірси**, від президента сойму **Томашека**, від приматора міста Праги **дра Баксн** та від низки професорів.

Подяка проф. І. Горбачевського.

Зворушений цею повинною привітань, а головно їх щирістю й сердечністю Ювилят довго збирався з силами, поки міг відповісти на них кількома теплими словами.

Перша частина його промови, звернена до чеських гостей була сказана по чеськи. Ювилят прохав передати його подяку сенатови Карлового Університету не тільки за прихильність до нього самого, але й за ту поміч, яку має Український Університет з боку чеського.

„Тепер звернуся до вас, мої дорогі Земляки, — сказав Ювилят, переходячи на українську мову. — Можете бути певні, що всі свої старання я приложу до того, щоб у нашим Університеті ми всі працювали спільними силами, як рідні брати, над вихованнем молодої генерації. Це наше найбільше завдання, бо **мусимо підготовити нових провідників народу,** що заступили б місце тої інтелігенції яку винищила війна.

„Живимо тепер у Празі, — закінчив Ювилят. — Наш Університет кінчить вже третій рік свого істнування. Це могло статись тільки тому, що братній чеський нарід, його Президент, його уряд, дали нам захист, приют і поміч, так що можемо не тільки істнувати, але й науково працювати. За це належиться велика подяка. Але будьте певні, панове Чехи: **Український Нарід вам цього не забуде!"**

По трикратній „Славі" в честь Президента Републики й Чеського Народу офіціяльна частина ювилейного свята була закінчена.

Прага, 16. травня.

Радянин.

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ

Дописувать з Бостону. — Се, що пише польська газета Курер Подзенін про відчит **Сергія Шелухіна** у Празі, є видумкою і неправдою. Ми читали сей відчит і в ньому нічого подібного не найшли з того, що видумала польська газета. Польським редакторам годі дивуватись, коли вони глупости виписують, бо вони української мови не знають і з „памяти" брешуть та мелять нечувані глупости.

Читач „Свободи". — Співак Метрополитен Опери в Ню Йорку, **Адам Дідур** є роду українського. Він син українського народнього учителя з Ляховець, богородчанського повіта, біля Станиславова, у Галичині. Його батько донедавна там жив і може ще жие. В громаді називають його Дідурою.

В лютому, 1915, Адам Дідур співав на українському концерті в Ню Йорку, який самий приготовляв (приходив на кожду пробу). Тоді Свобода помістила його портрет з його власноручним українським підписом.

Відтак він нераз співав на американських концертах в Ню Йорку, в Метрополитен Опері і в Карнегі Гол, українські пісні. Також співала там українські пісні і його дочка Ева Дідур. Обоє, батько і дочка, говорять добре по українськи. Жінка Дідура родом Еспанка.

Правда, що Поляки його вважають за Поляка, та що він співав також по польськи в Галичині, в Польщі і в Америці.

Питаючим з Ню Йорку й Филаделфії подаємо до відома, що небаром будемо містити продовженне споминів Евгена Чикаленка.

НЕСПОДІВАНУ РАДІСТЬ.

Викликує календар Бузьок у своїх властителів коли вони побачать, що кожда сторона в календарі і майже кождий жарт має свої окремі ілюстрації. Властителем Бузька можете стати за 75 центів в книгарни „СВОБОДИ".

З ДІЯЛЬНОСТИ УКРАЇНСЬКОЇ ГРОМАДИ (НА ГОРІ МІСТА) В ДЖЕРЗИ СИТІ.

В протягу може вісмох місяців, то є від часу заснованя укр. кат. парохії на горах міста, тамошні громадяни під проводом п. проф. Гели уладили вже третій з ряду публичний виступ на ріжні гуманні цілі, але досі не згадано про це в наших часописах, хотяби кількома словами.

Брак суспільної критики добра не приносить. Чесна і справедлива критика має все свій додатний вплив. По перше, аматори, котрі виконують свої ролі чи які другі репродукциї дістають свою нагороду за добре виконанне, за свої труди а може навіть за матеріяльні втрати. По друге, штука чи якась хорова репродукція не зачісується невмісними аматорами, коли їх совісно скритикувати. Безперечно, що при такій критиці не вільно руководитися якимись особистими зглядами.

Тому, щоби бодай в якийнебудь спосіб висловити своє признанне аранжерам і аматорам, котрі роблять свою благородну роботу, я й подаю отсих кілька слів.

Дня 24-го мая с. р. уладила повисша громада діточе представленне під назвою „Дядько Тарас". Представленне випало дуже гарно і певно не в одним діточим серденьку затліла іскорка любови до свого, до рідного, до всього, що називається українське. Ролю Дядька Тараса відограв п. Іван Гусар дуже добре, але може за старо був ухарактеризований. Мущина 46-літний, якого представляв п. Гусар, повинен виявляти більше енергії та жвавости. Впрочім роля була віддана після бажання автора. Діти в своїх ролях робили, як звичайно, добрий ефект на публику.

В дальшу програму сего вечера входив монольог „Все лихо через жінку", котрий виконав п. Кирило Піддубчишин на утіху зібраній публиці. Опісля слідував хор діточий з 80 діти. Діти співали на три голоси кілька пісень, а публика одушевлялася карностію і прецізією, з якою вони ці пісні виконували. Серце билося з радости, коли гляділося на таку хмару діточок так гарно здісциплінованих. Дальше слідував терцет, котрий відспівали: пані Меланія Тума першим сопраном, п-на Марія Гела другим сопраном і Маруся Кирчівна альтом. Співали перше „Ой там за горою", а друге „Рікою на водах" (з Підгірян). Публика була сим співом очарована. Всі три голоси так гарно зливалися, що хотілося слухати без кінця. Наконець слідувала комедія „Свідки". Злишним хиба буде описувати, як публика приняла точно в повнім того слова значінню відограну комедію. Спазматичному сміхови не було кінця. Навіть Американці, котрі заблукали на це представленне, сміялися сміхом захопленої публики, хотяй штуки не розуміли. Ролю судді грав п. Василь Ґіль, Писаря п. Антін Онисик, Возьного п. Никола Білик, Війта п. Іван Підгорецький, Перший Свідок п. Григорій Шустикевич, Другий Свідок п. Володимир Кушнір, Студент п. Богдан Гела, Євка жінка другого свідка п-на Марія Рубінович. Кажучи без підхлібства, виконанне цеї комедії не лишає нічого до бажання, бо навіть характеризація була на причуд фахова, що безперечно в виведенню штуки відграє важну ролю.

Хоча погода сего вечера не дописала, однак публика тим не відстрашилась, але явилась досить численно.

Осип Логин.

ПІД КРИПАМИ ПОЛЬСЬКОЇ „КОНСТИТУЦІЇ"

(З інтерпеляцій сен. Ол. Карпінського з 6. травня ц. р.)

Громада Мацьквиці, повіт Перемишль, складається з понад 250 родин українських і 30 родин римо-католиків.

Мешканці присілка цеї громади Воля Мацьківська з огляду на те, що народня школа за далеко від них, старалися про оснування у себе державної школи. Старання не увінчалися успіхом, тому вони отворили приватну школу УПГ.

В р. 1923 повітові власти з невідомої причини згадану школу замкнули. Громадяне Мацьківської Волі постаралися про площу під будову шкільного будинку і звезли частину будівельного матеріялу. Школа мала бути українська. Дня 12. березня ц. р. війт громади Мацьковичі Ясько Бернашкі в товаристві поліції приказав усім громадянам - Українцям присілка Воля Мацьківська що вони в найблизший день мають їхати по дерево з лдіса в Бірчі (35 клм.) на будову польської школи, яка має бути побудована далеко поза селом під лісом на поміщицьким грунті. Селяне відповіли, що в ліс не поїдуть, бо матерія на їхню школу у Волі М. вже мають, а до будови школи на поміщицьким грунті вони не обовязані.

І ніхто не поїхав.

Дня 14. марта ц. р. трьох поліцаїв задержали всі фіри, що їхали з Мацькович до Перемишля на базар, а господарів пігнали під багнетами до староства. В старостві комісар Венцковскі назвав їх бунтівниками і ворогами держави та засудив Івана Посика, В. Грицевича, Івана Грицевича, Гр. Перхача, Мих. Сорочака, Вас. Бобка, Андр. Новака і Ф. Деркача на 24 годин арешту за непослух владі на основі „прігельпатенту" з 1854 р.

Хоча всі засуджені присуду не приняли і зробили відклик від нього, ком. Венцковскі з місця казав їх запроторити на 24 години о дарешту.

ЧОЛОВІК ЩО СЕКУНДИ ТРАТИТЬ НА ВАЗІ ТІЛА.

Коли чоловік зважиться, а після пять хвиль повторить це — переконається, що втратив на вазі тіла, хоч дуже мало. Самособою, коли за той час нічо не їв ані не пив. Ба, ріжницю на вазі тіла можна виказати навіть протягом одної хвилі. Та для цього треба незвичайно чуткої ваги. Наше тіло тратить безперестанно на вазі наслідком утрати води за посередництвом віддихання, випаровування і виділювання вуглеця (углерід— Carbonicum). Вуглець приймає чоловік із поживою; при переміні матерії в нутрі тіла вуглець разом із киснем (який приймаємо з воздуха) — перетворюється у вугляний квас. Вугляний квас ціле тіло виділює з себе безперестанно, понайбільше видиханням. Отже безперестанно, але й без якогось надзвичайного напруження, зменшується і вага людського тіла.

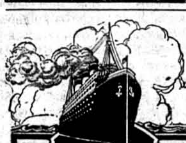
Інститут Карнеґія збудував незвичайно великі ваги, на терезі якої може вміститися вигідно один чоловік. Ваги так сконструовані, що хоч великі, можна ними переводити всякі зміни. Ними мається мірити постійну страту тягару тіла. Чоловік тим більше тратить на вазі через виділювання чим він більший, грубший. Замітне, що чоловік тратить тим більше на вазі тіла, чим більше одіння має на собі. Виділювання (випарування) в такому разі степенується. Стверджено теж що праця (змучення) впливає на вагу тіла. Так прим. один грач копаного мяча (футбол) утратив 14 фунтів на вазі на протязі гри, що трівала 70 мінут. Один учасник перегонів (маратонські перегони) утратив 8½ фунтів за час трьох годин. Один гребець утратив 8½ ф. у навзаводах веслування на віддаль понад чотири милі на протязі 22 хвиль. Утрату ваги тіла слід приписати видиханю і випаровуванню. Передусім богато води витрачуємо зі себе в таких випадках. Але при великому виснаженню тіла тратимо на вазі також наслідком горіння (спалювання) матерії і т. п. Згаданими великими вагами мірять теж у шпиталях для сконстатування перебігу недуг.

Дослідники сконстатували, що при довше триваючому голоді тіло постійно тратить на вазі. Переходово вага тіла, щоправда, може збільшитися, але потім слідує тим більша втрата ваги. Пояснюють це спалюванням матерії в тілі. У звірят, що на зиму засипляють (завмірають), — що є получене з безперериввим голодом — переходово стверджено незначне збільшення ваги тіла. Це приключається тоді, коли звірята сплять зовсім твердим сном (завмірають) Сконстатовано при 98 важеннях бабака (Mus marmotta): 64 рази втрату ваги тіла, 19 зросту ваги, а 15 переважувань не виявили ніяких змін. Досі не досліджено науково, наслідком чого переходово вага тіла підчас голоду збільшується.

З ГОЛОСІВ ПРЕСИ

Проф. Бодуен де Куртене про Польщу.

Варшавська російська ґазета „За Свободу" з 24. квітня ц. р. приносить статтю польського вченого проф. Бодуен де Куртене під заголовком „Моральна оцінка поділу Польщі".

Автор підкреслює на початку, що між Росією та Польщею повинні запанувати дружні відносини. Вони необхідні для мирного співжиття обох держав. Та щоби до цього довести, треба вигладити всі непорозуміння та протилежности, які заіснували між тими державами в минулому та теперішньому. Осягнути це можна при допомозі загально-людської моралі. Так звана готентотська мораль мусить бути при цьому цілковито відкинена. Справу дружних взаємин треба розглядати без коміня за пазухою, а з отвертим і щирим серцем. Переходячи до справи поділу Польщі, проф. де Ууртене пише так:

„Поділ Польщі був одною з найбільших історичних подій, які звичайно вважають здійсненням так званих світово-історичних завдань" ріжних держав. Поділ Польщі відбився фатально на пізнійшій долі центральної та Східної Европи, а зокрема Росії. Не лише російські та взагалі непольські учені і патріоти-державники, але навіть деякі польські історики і соціольоґи вважають поділ Польщі цілком правильним політичним кроком. Польща находилася в стані гниття та розкладу, її громадяни були підкупні та взагалі морально зіпсуті".

Автор не погоджується з цим поглядом непольських та польських істориків і соціольоґів, хоча моральний занепад Польщі з часів поділу він признає. Такийже занепад бачить автор у всіх державах а зокрема в тодішній Росії, де перекупство, хабарництво і инші хиби та моральні недостачі були в повному розквіті. Але — тут і автор признає це „але" — їх перевага над Польщею містилась у тому, що вони розпоряджали грубою силою та розбійницькими засобами, потрібними для доконання рабунку, насильства і розтягання чужого добра. Поділ Польщі — на думку автора — є одним із найяркійших та найбільше ріжких прикладів всесвітніх історичних проступків, що суперечить загально принятим нормам вселюдської моралі, яка обовязує у приватному життю.

Коли взяти на увагу Росію, то й хронічним злочином і божевіллям було невпинне загрожування европейському мирові з боку так званого російського „панслявізму"; він виявлявся як прямування російської держави і значної частини російського освітного громадянства до розгрому Австрії та до відірвання від неї її славянських країв, до господарювания на Балкані, до вмішування у внутрішні справи Туреччини і до захоплення Константинополя та проливів.

Тісамі славянофільські російські ліберали і поступовці ставились з нечуваною погордою та нетерпимістю до культурної та літературної емансипації Українців, яких звали „мазепинцями" і „сепаратистами". Українці вважали завсіди Москалів найзавзятійшими ворогами української національної окремішности. Отже „русофобство" Українців стає через це цілком зрозуміле. Навязуючи до цього, автор переходить до розгляду теперішнього становища так зв. „національних меншостей" у Польщі. Він пише:

„Тепер давню ролю Москалів взяли на себе своєрідні польські „патріоти", Своїми денаціоналізаторськими починами в Східній Галичині (згідно з модною польонізаторською терміноло́ґією у „Сх. Малопольщі") і на инших окраїнах польської держави, вони намагаються настроювати проти Польщі не лише Українців, але всіх инших її „інородців". Приклад імперіялістичної та шовіністичної Росії, що вправлялася в переслідуванях та гнеті всіх національностий і в безпардонному позбавлюванню усіх їхніх природних прав і завдяки загальній ненависти, при сильному натиску із зовні, улягла цілковитому розкладові; нехай цей приклад посаужить для новозродженої Польщі переконуючою та красномовною пересторогою. Иншими перестерігаючими прикладами можуть послужити Австрія і Мадярщина, а до певної міри і Німеччина... Зрештою і релігійні і національні переслідування є для тих, хто їх практикує; вони не страшні так довго, доки збройною силою та поліційськими заходами можна наганяти страху, кому треба. Але, коли груба сила спотикнеться, тоді може настати час своєрідної Немезиди.

Хто знає, чи в будуччині не прийдеться відпокутувати за національний гнет навіть таким очевидно однородним у національному відношенні та сильним державам як Італія, Франція... а навіть Англія.

На всякий випадок, держави, що повстали на руїнах Австро-Угорщини і Росії, себто Естонія, Латвія, Литва і перш за все Чехословаччина і Польща, повинні всіма силами вистерігатися не лише того проступку, але й божевіля, яке загрожує ослабленням державної сили і накінець цілковитим розвалом її. Слід вистерігатися національної меґальоманії й утотожнювання держави з одною лише національністю".

(Діло).

ПРАВДА.

Напевно що не було-б війн в світі, як би тільки люди знали правду. Чимало конфліктів, лиха, нещасливих випадків напевно не мало-б місця, як би народові говорено правду. Правда є найбільшим фактором в життю і основою для успіху, щастя і задоволення.

Визначним, провідним принціпом Медичного Центру, гуманітарної філянтропійної інституції для запобіження і лічення недуг, є ПРАВДА. Побіч инших принціпів Медичний Центр виписав слово ПРАВДИ на своїм прапорі. Наколи вам говориться правду то ви знаєте де ви є, і тим то й пояснюється те, що тисячі іміґрантів і цілого світу, переживаючих в нашім місті, приходять до нас за порадою, для огляди і лічення. Причина того, що вони приходять до нас, полягає в тім, що ми говоримо їм правду, саму правду. Наколи ви чи ваші приятелі приходите до Медичного Центру, ви можете сподіватись, що нічого иншого не говорити-меться вам крім дійсних фактів.

Медичний Центр, який обслугував тисячі пацієнтів, являється відай одинокою інституцією в Америці, що охороняє іміґранта. Він пильнує аби іміґрант дістав належну обслугу, аби з него не здерто забагато і щоби йому сказати правду про те що з ним є. Медичний Центр має ОДНАКОВУ ЦІНУ $1.00 для всіх пацієнтів, включаючи звичайну пораду як рівнож лічення. Як би ви почували себе як би ви пішли до склепу купити певну річ за яку у вас запросили-б $20, а на другий день пішшов би ваш приятель до того самого склепу й купив би тусаму річ за $14. Чи не почували-б ви тоді себе погано? Але як би ваш приятель заплатив так само $20, як й ви, то ви-б були переконані, що істнує лиш ОДНА ЦІНА для всіх.

Нема потреби й казати, що обслуга оказувана пацієнтам в Медичнім Центрі є знаменита і плата номінальна через те, що тут **нема погоні за зисками.** Тут береться лиш стільки, щоби покрити конечні розходи і можна було вести просвітну роботу. Звичайна порада і обслуга, чи то буде перша чи дальша візита, коштує $1.00 за візиту. Береться однаково з кожного пацієнта і всі знають ту ціну так, що ніхто не платить більше.

Сю скалю навмисно зроблено досить низькою щоби вона була доступна біднійшим клясам. Медичний Центр був зорґанізований з метою допомоги як найбільшому числу людий. Його ідеї і цілі вже зістали одобрені і поперті многими найвищими авторитетами в краю. В нашій інституції ніхто не потребує боятись, що з него візьметься за багато — всіх трактується зарівно і ввічливо. Хоча обслуга й знаменита, скаля позістає низька, а це тому, що не робиться тут зусиль набути зиски. Ми хочемо допомогти можливо якнайбільшому числу людий, які потребують доброго наукового лічення але які не можуть собі позволити піти до доброго специялісти.

Наколи вам щось хибує, то нема сенсу довго відтягатись й не порадитись нас. Багато людий коли заслабнуть то не знають; що почати. Ціль Медичного Центру порадити тих людий, лікувати їх по можливости в найкращий спосіб й привернути їх до здоровля. В цей спосіб ми бажаємо оказати **громадську прислугу.** В той час, як ми бажали-б щоб не було ніяких хвороб, ми все-ж сердечно запрошуємо тих, що потребують обслуги, приходити до Медичного Центру й переконатись про правдивість наших цілий.

THE MEDICAL CENTER

(МЕДИЧНИЙ ЦЕНТР)

318 LEXINGTON AVE. (БЛИЗЬКО 38. УЛИЦІ), NEW YORK

Години: Денно від 8. рано до 8. вечер.

Неділі на попереднє замовлення.

Інституція зорґанізована НЕ для особистих зисків.

НОВИЙ ВИНАХІД ПРОТИ ВАПНІННЯ ЖИЛ (АРТЕРІОСКЛЄРОЗИ).

Праський лікар Млядейовски зацікавив увесь науковий світ новим винаходом проти вапніння жил. Представникови Чеської телеґрафічної аґенції подав професор Млядейовски подробиці про винахід. Працював над ним довгі роки, а саме над піддержуванням елястичности жил. Дотепер старалися перешкодити вапнінню при помочі вприснень (ілєкцій) у жили. Та цей спосіб дуже утруднений і для хорих дуже неприємний. Млядейовский винайшов сироп для заживання, склеро-сироп. Головні складники його то кремінна кислота й екстракт ростини „Дросера". Для пацієнтів, які нездужають цукровою хоробою, хемічний склад сиропу є трохи инший. Винахідник, заки оголосив публично свій винахід, випробовував його на богато пацієнтах через довгі літа. Висліди були зонвсім вдоволяючі. Майже в усіх випадках здоровля хорих поліпшилося, за виїмкою цих, коли вже серце було вповні захоплене артеріосклерозою. Ділання сиропу наступає незвичайно скоро. Хорий вже за другим або третим разом відчуває значну полекшу. І так лічив одного старого чоловіка, котрий вже 14 літ нездужав артеріосклерозою. Серце його вже було так ослабло, що не міг ходити. Після 6-тижневого лічення пацієнт на стільки видужав, що міг відвідати свого добродія і подякувати йому. Сьогодня він наче наново народжений обслуговує гостей у своїй трафіці. Инший пацієнт, 72-літній, лежав уже рухатися — сьогодня ступає по сходах без великої натуги. Але Млядейовски не вдоволявся своїми вислідами, а дав винахід і іншим лікарям, щоби робили спроби. І ці лікарі сконстатували такі самі успіхи.

Злоба.

Він: Твоя приятелька дуже повільна.

Вона: Розуміється, їй треба було аж трийцять літ щоби мати двайцять.

Останне бажанне.

Через ціле життє далася йому жінка добре в знаки, а коли лежав на смертнім ложу вона сказала до нього ніжно:

— Ти відходиш, мій любий, але потішся, що небаром і я піду за тобою.

А він з трудом і зломаним голосом:

— Знаю це, кохана, але, як що можу тебе просити, не спішися так дуже.

НОВІ ПОДРОБИЦІ ПРО СМЕРТЬ ОСТАННІХ РОМАНОВИХ.

(Позагробовий вплив Распутіна).

Про смерть російської царської семі вже писалося дуже богато, а всетаки ця справа не є добре розяснена. В Парижі вийшла книжка Миколи Соколова, котрий як суддя омського суду за часів Колчакової влади безпосередно після вбивства російської царської семі, прибув до Єкатерінбурга і перевів слідство про саму подію. Звіт цей вийшов у французькому перекладі, а в ориґіналі, на російській мові не побачив денного світла. Є то великий том, понад 300 сторін, із богато фотоґрафічними знимками й шкіцами. В книзі цій говорить Соколов і про Распутіна, про його вплив на царицю і її рідню. Вплив Распутіна на царицю не скінчився і після його смерти. Распутінів зять, орис Соловйов відіграв ролю інтриґанта коли цар із ріднею жив на засланню в Тобольську зимою 1917—1918 р. Соловйов як і БРаспутін, мав з уродження гіпнотичну силу. Після смерти Распутіна, як чоловік зовсім простої і неграмотної Распутінової дочки, отверто заявляв, що він мусить продовжати зайняття Распутіна. Вже завдяки спорідненню, злому духові Соловйову вдалося війти в зносини з царицею. І він зробився посередником між царською родиною і монархістичними орґанізаціями европейської Росії. Цариця повірила Соловйову, що відділ 300 вірних офіцирів, переодягнених за рядовиків, стоїть готова недалеко Тобольска, щоби висвободити царську семю. В дійсности такого відділу зовсім не було. На ділі Соловйов і не думав помагати монархістам, щоби освободити царя, але відгравав дволичну гру і видавав монархістичних емісарів большевикам

Може бути, що Соловйов був оруддям Німців. Без сумніву Німці цікавилися дуже долею царя і його семі. Одного разу в квітні 1918 р. мало що не вдалося Німцям освободити царя, привезти його назад до Европи. Вони надіялися, що їм удасться вговорити царя підписати сепаратній мир, щоби так зліквідувати прикре положення, витворене берестейським мировим договором. Відвдячуючись за підписання сепар. мира, Німці булиб помогли звалити большевиків і посадити Романових знову на царському престолі, (та тоді, самособою мусіли би царювати під опікою Німців). Та большевики дізналися про те і зовсім ненадійно переселили царську семю із Тобольска в Єкатерінбурґ. Большевикам, самособою, не могло сподобатися, щоби цар дістався у німецькі руки. Напевно перебіг російської революції а й світової історії був би зовсім инший колиб совєтам не вдалося було перешкодити німецьким плянам. Але плян Німців не вдався і так дійшло до звісної масакри царської семі в домі торговця Іпатієва в Єкатерінбурзі. Цікаве, що тому 300 літ назад із Іпатієвського монастиря ступив Михайло Романов на російський престол, а в домі Іпатієва прийшов конець царській династії Романових.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЄ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — СЕ СИЛА. — ПИШІТЬ ПО НАЙНОВІЙШИЙ ЦІННИК КНИЖОК.

"SVOBODA", 83 Grand St., JERSEY CITY, N. J.

АНДРІЙ ЧАЙКОВСЬКИЙ.

ЧЕТВЕРТА ЗАПОВІДЬ.

Повість з галицького життя.

(Продовження). (22)

Всі стояли мов скаменілі мовчки. Прокуратор каже:

— Нераз бачив я його при розправі і почував перед ним респект, алиб він тепер устав, то ми всі втікалиб перед ним.

— Правда, прошу панів, каже війт — за життя був він страшний, аж тепер в десятеро страшнійший.

Згодом люид привикли до того виду і стали придивлятися трупови зі всіх боків, та жартували між собою.

На приказ війта приїхала зі села фіра, щоб забрати трупа. Приїхали нарошно возом, на якому возили гній з поганими дощаними побічницями. Коні побачивши трупа стали форкати і лякатись.

— Як то коні занюхали зараз конокрада, завважав хтось з гурту.

— Певно — каже другий, кінь так само боїться конокрада як вовка. Всі стали сміятися... Та зараз взялась звідкись Лайка і присікласъ до людий з писком:

— Конокрад? Хто його піймав з кіньми і коли? Ти пащекуватий шляхтичу, ви всі злодії, розбійники, мордерці, то ви його позбавили життя і осиротили дітий, вас не мине шибениця, шляг би вас трафив...

— Та ти Лайко не пащекуй, бо як їх шляг трафить, то вже і шибениці не треба...

Знову всі стали сміятись і глумитись з безсильної злости жидівки. Вона ще дуще стала кричати і ганьбити всіх, аж жандарм узяв її за плече і вивів поза громаду.

Знову не було кому класти Шалапінду на віз, знову жандарми мусіли до того людий силувати. Деяким вже було досить дивитись на те „стерво“ і порозходились до дому.

— Ще присниться в ночи, пек йому та осина!

З тяжкою бідою витаскали трупа на віз, заложили побічницею і повезли. — За возом йшла компанія і ціла юрба людий.

— А то будуть мати з чого чортяки сало топити. Товстий був мов годований пацюк.

— Та де там. Злодії його відкопають та стоплять сало на злодійські свічки.

— Які злодійські свічки?

— Не знаєш? Як злодій таку свічку засвітить, то може по цілій хаті бушувати, а всі будуть спати мов мерці, аби їм і стріляв над головою.

— Ти чув, що дзвонили, але не знаєш в котрій церкві. То не з такого сала. Злодійські свічки робляться з сала первородної дитинии то з хлопчика, а треба його випороти з матері поки ще вродиться. Я це чув від мого покійного діда. Розказував, як раз...

— Ані крихітки почуття у тих людий — говорив слідчий судья до прокуратора. Не чують пошани перед маєстатом смерти так природної у кождого сотворіння... страшно, як у цих людий поглубивсь антисемітизм.

— Повірте мені, що тут не антисемітизм причиною, говорив прокуратор. Ви не знаєте тутешніх обставин, не знаєте, хто був... кілько разів я мав його в своїх руках, я був свято переконаний о його вині, і ніколи не можна було йому зробити, кождого разу виховзнувся як вюн. Дивіть, як люди радіють, що хтось освободив їх від того кошмара, яким матері лякали дітий, а мужики проклинали лінивих коний: „бодай тебе Шалапінда спрятив!“ Кажу вам, що тут винуватця буде трудно викрити. Люди будуть його заступати густою темною хмарою. Я думаю, що тут діло з якоюсь великою добре зорганізованою змовою. Тому ніхто нікого не зрадить, не видасть, навпаки буде кождий виказувати своє алібі і знайде свідків. Та я їм і не дуже дивуюсь. Де власть є безсильна і помогти не може, там самопоміч є конечна, хоч беззаконна.

— Гей! пане війте, а де будемо робити комісію? Чи у вас є трупарня на цвинтари?

— Та певно, що є, прошу світлої комісії, але громада не позволить на те, щоб християнський цвинтар таким падлом поганити. Ціло село би злетілось, чистий бунт, а я вже немав бищо в селі робити, най Господь заступить...

— Та десь конечно треба знайти якесь місце.

— Та місце буде таки в його хаті. Гей! Пилипе, — кликнув війт на візника, заїзджай на подвіре того... він показав палицею на трупа. Трупа поклали на двох дошках серед сіней. В хаті йойкала Лайка, плакали діти, а по оборі крутився дурнуватий Грицько і підспівував півголосом ні раз не турбуючись тим, що в хаті робиться. До сіний принесли стіл, за котрим засів писар і розклав папери.

Роздягли трупа і приступили до зверхного опису.

„Чоловік около сорока літ віку, сильно зложений, крім глибокої борозди на шиї від мотуза засиленого в петлю, мотуз зовсім новий, невживаний, незвичайно довгий, намазаний при петлі милом. Внутрішня секція виказала, що вбитий був бездоганно здоровий без жадної орґанічної хиби. В клідюхах знайшли нестравлену ще вечеру, з якої воняло горівкою.

— Хлоп мов дуб — каже лікар — міг жити сто років.

— Ні, прошу пана дохтора— каже один мужик кланяючись — він бувби тільки не жив.

— Чому?

— Бо його булиб люди конечно колись приловили на злодійстві і вбили. Хиба пан не знають що наш брат з пійманим злодієм не пеститься?

Один з мужиків став оглядати чобіт Шалапінди.

— А во! дивіть, з яким струментом пан Юдка возився. Він витягнув з холяви з шкіряної піхви пришитої до чобота з середини довгий ніж, добре вигострений і блиснув ним під світло. Ножа цього взяв від мужика один з жандармів і мимо волі задріжав цілим тілом. Подав ножа товаришеви, а той поклав його на комісійний стіл. То був той сам жандарм, котрого хотів Шалапінда зарізати.

Тимчасом лікарі диктували протокол секції далі: „причиною смерти було задушення. Петля так сильно затяглась, Смерть наступила швидко“.

Суддя післав жандармів слідити за справником.

— Одного злодія менче, то й нам буде легче — говорив старший жандарм до молодшого. Не дуже то ми будемо за справником шукати, хиба, що нам сам в руки влізе.

— А я товаришу таки би його пустив з рук, коли би мені самому без свідків попався в руки. Знаєш, що через смерть сього драбуги прорвалось одно важне огниво в тім довгім злодійським ланцюгу з яким не можемо собі дати ради. Хто зна, чи без цего огнива цілий ланцюх не розлетиться.

— Що ти кажеш!

— Правду тобі кажу і то з власного досвіду. Лише дай мені слово, що нічого з того нікому не скажеш, що тепер від мене почуєш... Подали собі руку на знак згоди в додержанню тайни. Молодший жандарм оповів свою пригоду в коршмі на слоті.

(Дальше буде).